

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง “การจัดการทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างคนเก่งในยุคโลกาภิวัตน์” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้กำหนดวิธีดำเนินการวิจัย โดยมีลำดับดังนี้

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การจัดการทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างคนเก่งในยุคโลกาภิวัตน์” ครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

๓.๒ ผู้ให้ข้อมูลหลักในการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ได้กำหนดขอบเขตของผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย จำนวน ๒๕ ท่าน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection) ประกอบด้วย

๑. พระธรรมโมลี,ดร.	รองอธิการบดีวิทยาเขตสุรินทร์
๒. พระราชวรเมธี,ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร
๓. พระศรีคัมภีร์ญาณ,รศ.ดร.	รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ
๔. พระสุวรรณเมธาภรณ์,ผศ.	รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา
๕. พระเมธีธรรมาจารย์	รองอธิการบดีฝ่ายประชาสัมพันธ์
๖. พระครูสารกิจโกศล	รองอธิการบดีวิทยาเขตอุบลราชธานี
๗. พระครูสุวิธานพัฒนบัณฑิต	รองอธิการบดีวิทยาเขตขอนแก่น
๘. พระครูปลัดमारุต วรรณกุล,ผศ.ดร.	คณบดีคณะครุศาสตร์
๙. พระมหาขวัญชัย กิตติปาโล	คณบดีคณะมนุษยศาสตร์
๑๐. พระครูปริยัติกิตติธำรง,ผศ.ดร.	คณบดีคณะสังคมศาสตร์
๑๑. พระมหาไชย ทสฺสนีโย,ดร.	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมพระพุทธศาสนาและบริการสังคม

๑๒. พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,รศ.ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันภาษา
๑๓. พระมหาสุทิตย์ อาภากรโร,ดร.	ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์
๑๔. พระศรีวิสุทธิคุณ,ดร.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์สุรินทร์
๑๕. พระครูศรีสุธรรมนิวิธ	รองผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์
๑๖. พระมหาวิเชียร วชิรธมฺโม	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์ปัตตานี
๑๗. พระมหาสุพร รุกขิตธมฺโม	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครราชสีมา
๑๘. พระมหาภิรัฐภรณ์ อัสมาลี	ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์เลย
๑๙. พระมหาปรีดา ขนติโสภโน	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขต
นครศรีธรรมราช
๒๐. พระครูสังฆรักษ์สมจิต พุทธิวิริโย	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขต
นครราชสีมา
๒๑. พระครูปลัดวีระพงษ์ สุขเมธี	ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ วิทยาเขตหนองคาย
๒๒. พระมหาไพรัช ธมฺมทีโป	ผู้อำนวยการสำนักงานอธิการบดี
๒๓. พระมหาทองคำ ฐิตเปโม	ผู้อำนวยการกองแผนงาน
๒๔. รศ.ดร.ชาติชาย พิทักษ์ธนาคม	รองคณบดีคณะครุศาสตร์
๒๕. ดร.ประพันธ์ ศุภษร	รองคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

๓.๓ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อศึกษาวิจัยเรื่อง “การจัดการทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างคนเก่งในยุคโลกาภิวัตน์” เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาคุณภาพ มีรายละเอียด ดังนี้

๓.๓.๑ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สำหรับกลุ่มผู้บริหารระดับสูงที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) นี้เป็นการสัมภาษณ์ในแนวทางที่ไม่เป็นทางการโดยใช้ประเด็น/แนวคำถามกว้าง ๆ เป็นการใช้คำถามนำไปสู่การสนทนาซึ่งผู้ให้ข้อมูลมีบทบาทกำหนดทิศทางการสนทนาร่วมกับผู้สัมภาษณ์เพื่อบรรลุเป้าหมายในการทำความเข้าใจประเด็นคำถามร่วมกัน ซึ่งผู้สัมภาษณ์จะไม่ทำหน้าที่เพียงอ่านคำถามอธิบายความหมายของคำถาม แล้วบันทึกคำตอบเท่านั้น แต่จะร่วมสนทนาให้ได้เรื่องราวมากขึ้นไปตามการเล่าเรื่องของผู้ให้ข้อมูลหลัก ภายใต้บรรยากาศที่ผ่อนคลายสบาย ๆ และเป็นส่วนตัว^๑ ทำให้ได้รับข้อมูลเพื่อการวิจัยเพิ่มเติมที่ถูกต้องและครอบคลุมในประเด็นการวิจัย ลักษณะขอบแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการบริหารจัดการคนเก่งในยุคโลกาภิวัตน์ โดยครอบคลุมในประเด็นหลักของการวิจัย

^๑ ทวีศักดิ์ นพเกสร, **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เล่ม ๑**, (กรุงเทพมหานคร : โชคเจริญมาเก็ตติ้ง,๒๕๔๘), หน้า ๑๑๘.

๓.๓.๒ แนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) การสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการกระตุ้นให้สมาชิกในกลุ่มขนาดเล็ก ๖ – ๘ คน อภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นมาอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ข้อมูลหลังไหล (Flow) ออกมาจากการปฏิสัมพันธ์ในแนวราบระหว่างสมาชิกในกลุ่มด้วยตนเองและระหว่างกลุ่มสมาชิกกลุ่มกับผู้ดำเนินการสนทนา^๒ โดยแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่มจะประกอบด้วยประเด็นสำคัญดังนี้^๓

- ๑) มโนทัศน์/ประเด็นศึกษา (Concepts) ๒) คำถาม/ประเด็นสนทนา (Questions) ๓) รายการเพื่อซักถามต่อ (Probes)

๓.๓.๓ การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยได้กำหนดแนวทางในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) โดยมีขั้นตอนดังนี้

๑.๑ ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทุนมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์เพื่อการเสริมสร้างคนเก่งในยุคโลกาภิวัตน์

๑.๒ พัฒนาเครื่องมือที่เป็นแนวทางการสัมภาษณ์แบบเชิงลึก (In-depth Interview) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

๑.๓ นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่พัฒนาเรียบร้อยแล้วให้อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน ๕ รูป/คน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตลอดจนความชัดเจนในการใช้ภาษา

๑.๔ นำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และแนวคำถามสำหรับการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ที่ผ่านการตรวจสอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิมาปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์แล้วนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักต่อไป

๑. ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือแบบสัมภาษณ์

๑) ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการทุนมนุษย์จากเอกสารและผลงานการวิจัย

๒) กำหนดกรอบ แนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย

๓) กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

๔) สร้างเครื่องมือ

^๒ เรื่องเดียวกัน หน้า ๑๒๙.

^๓ ชาย โพธิ์สิตา, ศาสตราจารย์และศิลปินแห่งชาติ, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์พริ้นติ้ง แอนด์พับลิชชิ่ง, ๒๕๕๐), หน้า ๑๒๘.

๕) นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข

๖) ปรับปรุงแก้ไข

๗) จัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

๒. ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เป็นเครื่องมือสำหรับการศึกษาเชิงคุณภาพผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เพื่อรวบรวมข้อมูลจาก ในการศึกษาวิจัยเรื่องนี้เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) ผู้ให้ข้อมูลหลัก จำนวน ๒๕ รูป/คน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Selection)

๓. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ ประกอบด้วยเครื่องมือสำหรับการศึกษาคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามขั้นตอนดังนี้

๑. ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบเครื่องมือที่สร้างไว้ (Face Validity : ความตรงเชิงพินิจ)

๒. หาความเที่ยงตรง (Validity) โดยการนำแบบสัมภาษณ์สร้างเสร็จเสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน ๕ รูป/คน ประกอบด้วย

๑) พระศรีศัชมภัฏญาณ,รศ.ดร. รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๒) พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส,ดร. ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓) รศ.ดร.อภิรักษ์ จันทะนี ผู้ทรงคุณวุฒิประจำ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๔) นอ.ดร.นภัทร แก้วนาค อาจารย์อาวุโสฯ ประจำวิทยาลัยการทัพอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

๕) ดร.บุษกร วัฒนบุตร เลขานุการหลักสูตรบัณฑิตศึกษา สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์และสาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

๓. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อขอความเห็นชอบและจัดพิมพ์แบบสัมภาษณ์เป็นฉบับสมบูรณ์ เพื่อใช้ในการวิจัย

๔. นำเครื่องมือที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครั้งนี้

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยเรื่องนี้ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยมีวิธีการและขั้นตอน ดังนี้

๑) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับบทบาทตามพันธกิจของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ได้แก่ แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัย นโยบายและแผนการบริหาร รายงานการประเมินตนเอง (SAR) รายงานประจำปี เอกสารการประชุมสัมมนา และเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

๒) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ สำหรับกลุ่มผู้บริหารระดับสูงที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการจัดการมนุษย์ของมหาวิทยาลัยสงฆ์ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยในปัจจุบันโดยการแต่งตั้งหรือเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการบริหารองค์กรทางการศึกษา มีขั้นตอน ดังนี้

๑. ขออนุญาตจากภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงนามโดยผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ ส่งไปถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก พร้อมทั้งแนบคำถามในการสัมภาษณ์ไปด้วย เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลหลัก เข้าใจประเด็นของข้อคำถาม และเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเตรียมความพร้อมในการให้สัมภาษณ์

๒. ดำเนินการสัมภาษณ์ โดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลหลักได้แก่ ๑) กลุ่มผู้บริหารที่มีบทบาทในการกำหนดนโยบายและทิศทางการบริหารของมหาวิทยาลัยสงฆ์ ศึกษาเฉพาะมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ๒) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยในปัจจุบันหรือเป็นกรรมการสภามหาวิทยาลัยโดยตำแหน่ง และ ๓) กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในการจัดการทุนมนุษย์ในองค์กรทางการศึกษา มีการบันทึกเทปและจดบันทึกโดยใช้เวลาการสัมภาษณ์แต่ละท่านไม่น้อยกว่า ๓๐ นาที

๓) การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับผู้ให้ข้อมูลหลักกลุ่มผู้บริหารระดับกลางและระดับต้นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ประกอบด้วย ผู้ช่วยอธิการบดี ผู้อำนวยการระดับกอง ผู้อำนวยการส่วน หัวหน้าภาค หัวหน้าสาขาวิชา หัวหน้าฝ่าย และเลขานุการสำนักงานคณบดี โดยการสนทนากลุ่มเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยเชิญผู้บริหารระดับกลางและระดับต้นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในกลุ่มขนาดเล็ก ๖ – ๘ รูป/คน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling) มาอภิปรายโต้ตอบแสดงความเห็น/เล่าเรื่องประสบการณ์ ตามประเด็นที่ผู้ดำเนินการสนทนา (Moderator) กำหนดขึ้นอย่างเจาะจงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย มีขั้นตอนดังนี้

๑. ขออนุญาตจากภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ลงนามโดยผู้อำนวยการโครงการหลักสูตรพุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์เพื่อเชิญผู้บริหารระดับกลางและระดับต้นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ในกลุ่มขนาดเล็ก ๖ รูป/คน โดยการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

๒. ดำเนินการการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) จากผู้ให้ข้อมูลหลักคือผู้บริหารระดับกลางและระดับต้นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย โดยการใช้ห้องประชุมประจำคณะคณะสังคมศาสตร์ หรือห้องประชุมประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย หรือสถานที่ที่พิจารณาเห็นว่ามีความเหมาะสมแก่การจัดการสนทนากลุ่ม มีการบันทึกเทปและจดบันทึก ในการใช้เวลาดำเนินการการสนทนากลุ่มนั้นใช้เวลาแต่ละครั้งไม่เกิน ๑ ชั่วโมง ๓๐ นาที

๓.๕ การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยเรื่องนี้ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่ของเนื้อหา (Category) แล้วนำมาสังเคราะห์เชิงระบบ (Systematic synthesis) เพื่อหาประเด็นร่วมหรือประเด็นหลักและอธิบายเนื้อหา